

Herlev Hospital

2. SPØRGERUNDE 27-42

08. september 2010

RETTELSE TIL UDBUDSDOKUMENTERNE

Udbudsdokumenter:

Udbudsdokumenterne er blevet revideret og dateret d. 08.09.2010 og medsendes her i 2. spørgerunde. De reviderede udbudsdokumenter af 24.06.2010 bedes kasseret.

Spørgsmål og svar til udbudsdokumenter:

27 Spørgsmål:

Ad Aftale om teknisk rådgivning og bistand pkt. 13. Forsikring
Selvrisiko er angivet til DKK 500.000. Dette er et meget højt tal, som mindre firmaer som fx landskabsarkitekter ikke kan acceptere, det vil sige at de ikke kan deltage i konkurrencen /det efterfølgende projekt. Er det muligt at tegne en tillæggsforsikring til projektforsikringen således, at selvrisikoen kan nedsættes?

Svar:

Bygherren har valgt en selvrisiko på kr. 500.000 ud fra samlede overvejelser om projektets omfang og størrelse. Såfremt en rådgiver ikke kan acceptere denne risiko er det op til den enkelte rådgiver eventuelt at etablere forsikringsdækning for selvrisikoen på DKK 500.000.

Se endvidere det tilrettede aftaleudkast udsendt med rettelsesblad af 8. september 2010.

28 Spørgsmål:

I aftale om teknisk rådgivning og bistand fremgår det af pkt. 13. forsikring, at der tegnes en projektforsikring, som har en dækningssum på 1.000.000.000 kr. og en selvrisiko på 500.000 kr.

500.000 kr. i selvrisiko udgør en betydelig større projektrisiko end de deltagende rådgivere normalt har. Vil udbyder nedsætte selvrisikoen og vil udbyder fremsende forsikringspolice til konkurrencedeltagerne inden aflevering, så de kan se, hvilken aftale de evt. forventes at indgå?

Denne forsikring omfatter også underrådgivere med ansvar for en relativt lille del af den samlede byggesum, f.eks. landskabsarkitekten.

Landskabstegnere har typisk en selvrisiko på mellem 15.000-50.000 kr. En selvrisiko på 500.000 kr. udgør således en projektrisiko der er mangedoblet. Rådgiverhonorar til landskabsarkitekten er måske i omegnen af 5 % af det samlede rådgiverhonorar, og den del af anlægssummen landskabsarkitekten er ansvarlig for er tilsvarende lav. Det virker derfor urimeligt at landskabsarkitekten skal have samme selvrisiko som andre og større rådgivere. Kan projektforsikringen udarbejdes på en måde, så der er en lavere selvrisiko for landskabsarkitekter og evt. andre med samme problem?

Svar: *Se svaret på spørgsmål 27.*

29 Spørgsmål:

Ydelsesbeskrivelse

I dette bilag er der oplistet en række ydelser fra DANSKE ARK, FRI og PLR's ydelsesbeskrivelse Byggeri og Planlægning 2009, som totalrådgiver skal levere som kontraktudførelser. Der er bl.a. oplistet en række ydelser fra nævnte ydelsesbeskrivelses pkt. 8, som ikke er normaludførelser, som udbyder ønsker omfattet af kontrakten.

Årsagen til at de tre organisationer har oplistet disse ydelser som ydelser, der skal indgås en særlig aftale om, er, at der er tale om ydelser, som varierer fra byggesag til byggesag.

Omfang af de pågældende pkt. 8 ydelser skal derfor præciseres nærmere i den konkrete aftale. Alternativt bliver ydelserne jo indholdsløse, fordi ingen kender omfanget.

Udbudsretten indeholder tillige et krav om at et udbudsmateriale skal være præcist og klart.

I det omfang en udbyder ikke præciserer de ydelser, som han ønsker omfattet af kontrakten, er kravet om et præcist og klart udbudsmateriale ikke opfyldt.

- *Vil udbyder præcisere omfanget af alle de pkt. 8 ydelser, som udbyder ønsker omfattet af aftalen?*

Svar:

Klienten har anført en række "andre ydelser" ud fra den vurdering, at de "andre ydelser" der er peget på, er de der er nødvendige for at kunne levere en komplet teknisk rådgivning indenfor moderne sygehusbyggeri.

Klienten ønsker, sammen med indkøbet af totalrådgivningen, at indkøbe al nødvendig landskabsarkitekt-, arkitekt- og ingeniørrådgivning til at kunne gennemføre projektet.

Der er under ydelsesbeskrivelsens pkt. 2.1.1 – 2.1.7 suppleret med en række informationer vedrørende ydelsernes omfang. Dette gælder f.eks. vedrørende mødevirksomhed og "som udført" dokumentation.

Supplerende til det indeholdte i ydelsesbeskrivelsen kan følgende oplyses vedrørende "andre ydelser" for byggeri og planlægning, hvor det tilføjede også er retningsvisende for landskab.

Pkt. 8.3 Geotekniske undersøgelser

Det anførte suppleres med:

Alle nødvendige undersøgelser for projektets planlægning, herefter programmering, projektering, indkøb og opfølgning/tilsyn under udførelsen.

Pkt. 8.11 Digital kommunikation

Ikke yderligere suppleringer

Pkt. 8.15 Aflevering af digitale data

Ikke yderligere suppleringer

Pkt. 8.16 Opfyldelse af særlige myndighedskrav

Ikke yderligere suppleringer

Pkt. 8.21 Lyd og akustisk indeklima

Det anførte suppleres med:

Alle nødvendige undersøgelser for projektets planlægning, herefter programmering, projektering, indkøb og opfølgning/tilsyn under udførelsen med henblik på at opnå et velfungerende akustisk indeklima i forhold til de funktioner hospitalet skal indeholde.

Pkt. 8.22 Optisk indeklima

Det anførte suppleres med:

Alle nødvendige undersøgelser for projektets planlægning, herefter programmering, projektering, indkøb og opfølgning/tilsyn under udførelsen med henblik på at opnå et velfungerende optisk indeklima i forhold til de funktioner hospitalet skal indeholde.

Pkt. 8.23 Særlige krav om tilgængelighed

Ikke yderligere suppleringer

Pkt. 8.24 Miljørigtig projektering

Ikke yderligere suppleringer

Pkt. 8.26 Arbejdsmiljø

Ikke yderligere suppleringer

Pkt. 8.31 Skiltning

Det anførte suppleres med:

Alle nødvendige undersøgelser for projektets planlægning, herefter programmering, projektering, indkøb og opfølgning/tilsyn under udførelsen med henblik på at opnå en optimal komplet skiltning på hospitalet både indvendigt og udvendigt. Rådgivningen kan omfatte eget design eller rådgivning vedrørende valg af skiltning - begge dele under hensyntagen til hospitalets funktion og arkitektur.

Pkt. 8.34 Kunstnerisk udsmykning

Det anførte suppleres med:

Al nødvendig rådgivning i forbindelse med implementering af den bygningsintegrerede kunst som beskrevet i konkurrenceprogrammet (og som krævet indeholdt i konkurrenceforslaget).

Pkt. 8.37 EU-udbud

Ikke yderligere suppleringer

Pkt. 8.39 "Som udført"

Ikke yderligere suppleringer

Pkt. 8.40 Detaljerede tidsplaner

Ikke yderligere suppleringer

Pkt. 8.41 Skærpet kvalitetssikring

Ikke yderligere suppleringer

Pkt. 8.43 Særlig mødevirksomhed i projekteringsfasen

Ikke yderligere suppleringer

Pkt. 8.44 Særlige mødevirksomhed i udførelsesfasen"

Ikke yderligere suppleringer

Spørgsmål:

Aftale om teknisk rådgivning og bistand - Ad 4: Rådgiverens ydelser
Formuleringen i pkt. 4, 5 sidste afsnit: *"..Rådgiveren skal udføre samtlige nødvendige rådgivningsydelser til projektets gennemførelse, herunder nødvendige oplæg til Klientens beslutninger i projekteringsfasen, om nødvendigt flere gange."*

Denne formulering medfører uklarhed i aftalen, idet formuleringen fraviger gængse kutymen. Udgangspunktet er, at bygherrer og rådgiver har en dialog i forslagsfasen. Denne dialog kan naturligvis medføre, at totalrådgiver skal lave ændringer i det allerede udførte projekt. Efter projektforslaget er det klare udgangspunkt, at bygherre ikke længere kan kræve ændringer udført. Med ovennævnte formulering skabes en usikkerhed om, hvor meget bygherre kan kræve af ændringer til noget som totalrådgiver allerede har udført.

Ingen bygherrer kan forvente ubegrænset adgang til at ændre i det projekterede og evt. risiko for uenighed i bygherreorganisationen skal ikke overvæltet på totalrådgiver.

Konkurrencedeltagerne må således forudsætte, at bygherre betaler for materiale, som skal udarbejdes flere gange.

- *Bygherre bedes bekræfte dette eller alternativt klart præcisere hvad formuleringen indebærer.*

Svar:

Det kan bekræftes, at såfremt klienten kræver større ændringer gennemført efter det godkendte Projektforslag, da skal totalrådgiveren have honorar for at projektere disse ændringer.

30 Spørgsmål:

Pkt. 12: Ansvar - 1. afsnit, anden sætning.

Det fremgår, at rådgiveren er ansvarlig *"uanset om sådanne forhold kan henføres til rådgiveren eller dennes underrådgivere..."*

- *Hvorledes stemmer dette overens med den foranstående henvisning til ABR 89 i pkt. 12, 1. afsnit, 1 sætning, der præcisere at rådgiverens ansvar skal kunne henføres til rådgiverens (inkl. underrådgiverens) arbejde?*
- *Er der tale om et videregående ansvar?*
- *Ønsker bygherren med denne formulering at gøre rådgiver ansvarlig for fejl, som er begået af andre, f.eks. de udførende?*
Med den valgte formulering skabes der usikkerhed om hvorvidt – og i givet i hvilket omfang ABR 89 skal gælde. Dermed udsætter udbyder sig for stor usikkerhed om hvad der gælder i forholdet mellem rådgiver og underrådgiver. Ved i stedet at fastholde ABR 89 uden fravigelser er retstilstanden klar og entydig: Bygherren gør totalrådgiver ansvarlig for evt. fejl og mangler og det er så op til totalrådgiver at videreføre et eventuelt ansvar til underrådgiverne. Henset til at denne ordning ikke tidligere synes at have givet anledning til problemer og da der tegnes en fælles forsikring, bør udbyder afstå fra at forsøge at regulere ansvaret mellem rådgiver og underrådgiver.
- *Vil udbyder helt lade formuleringen udgå?*

Svar:

Formuleringen "...uanset om sådanne forhold kan henføres til rådgiveren eller dennes underrådgivere..." betyder, at rådgiveren hæfter for fejl og mangler, der skyldes eventuelle af totalrådgiveren inddragne underrådgivere. Der tilsigtes ingen regulering af det indbyrdes forhold mellem rådgiver og underrådgiver.

31 Spørgsmål:

Pkt. 12: Ansvar - 2. afsnit.

"..Rådgivers ansvar er begrænset til forsikringssummerne og forsikringens dækning jf. pkt. 13 nedenfor.."

Af dette pkt. 13 fremgår bl.a. " ...hvor der bliver mulighed for at genkøbe dækningssum, såfremt denne er opbrugt.

- *Skal det forstås således at rådgivers ansvar er begrænset til de 100 mio. kr.?*
- *Eller skal der oven i dette beløb lægges en mulig genkøbt sum?*
- *Kan der angives et definitivt beløb for rådgiverens maksimale ansvar?*
I samme bestemmelse nævnes forsikringens dækning som begrænsning.
- *Kan det bekræftes, at rådgivers ansvar alene kan gøres gældende i situationer hvor der såvel beløbsmæssigt som vilkårs-mæssigt er fuld dækning på den tegnede forsikring? Eller*
- *Er rådgivers ansvar begrænset til den dækning, der er til rådighed på forsikringen, uanset andres eventuelle træk på forsikringsdækningen eller klientens manglende genkøb af dækning?*

Svar:

Det anførte skal forstås således, at rådgiverens ansvar er begrænset til forsikringssummerne og forsikringens dækning. Det kan bekræftes, at rådgiveransvar alene kan gøres gældende i tilfælde, hvor der er dækning under den af klienten tegnede forsikring. Det gælder uanset, om andre forsikringsbegivenheder har forvoldt træk på forsikringen (og uanset om sådanne andre forsikringsbegivenheder skyldes andre rådgivere). Rådgiveren hæfter dog for selvriskoen på forsikringen (kr. 500.000). Rådgiverens ansvar er begrænset til den til enhver tid tilbageværende dækningssum. Genkøb af sum kan alene ske på bygherrens foranledning.

32 Spørgsmål:

Pkt. 13: Forsikring:

Udbyders svar til DANSKE ARK vedrørende forsikring på bygherrerådgivningsudbuddet er modtaget, men aftalernes pkt. 12 og 13 om ansvar og forsikring hænger ganske enkelt ikke sammen og det gælder såvel bygherrerådgivningsaftalen som totalrådgiveraftalen.

For det første skaber den høje selvrisiko problemer i det indbyrdes forhold mellem rådgiverne. Der er stor forskel i virksomhedernes størrelse. I Danmark er fx landskabsarkitekterne typisk meget små virksomheder. En landskabsarkitekt, som er underrådgiver til en totalrådgiver, kan ganske enkelt ikke løfte en selvrisiko på 500.000 kr. Det savner mening at kræve denne høje selvrisiko, som også små underrådgivere fanges af. Hverken størrelsen af anlægsarbejderne, som landskabsarkitekten har ansvar for, eller dennes vederlag kan forklare, hvorfor landskabsarkitekten skal omfattes af en så høj selvrisiko.

- Vil udbyder sænke kravet til selvrisko fra DKK 500.000. til fx DKK 200.000.
- Udbyder opfordres samtidig til at indføre en differentieret selvrisko således at små (under)rådgivere ikke udsættes for den alt for høje selvrisko.

Svar: [Se svaret på spørgsmål 27.](#)

33 Spørgsmål:

For det andet bemærkes yderligere til aftalens pkt. 13 1. afsnit:

"..Klienten har valgt at etablere fælles forsikringer med samme dækning og betingelser. Klienten udtager således forsikring i form af en kombineret entrepriseforsikring (kaskoforsikring) og professionel ansvarsforsikring.."

aftalens pkt. 13 2. afsnit:

"..Til dækning af rådgiverens ansvar i forbindelse med denne aftale tegner klienten en selvstændig projektforsikring.."

Ved sammenligning af de 2 omtalte bestemmelser synes det uklart om der er tale om én eller to policer. Tilsvarende synes det uklart, om der for rådgivers forsikringsdækning skal gælde betingelser, der normalt kun er gældende for entrepriseforsikringer og vice versa.

I første afsnit står der "*kombineret forsikring*", i andet afsnit står der "*selvstændig projektforsikring*".

Det bedes oplyst:

- a) Om der er tale om én eller flere policer?*
- b) om rådgiver også skal være forsikret for- og dermed - jf. pkt. 12 - også ansvarlig for forhold, der normalt kun er dækket af entrepriseforsikringer, men ikke rådgiverforsikringer, fordi det ikke handler om rådgiveransvar iht. ABR 89, men om entreprenørens ansvar?*
- c) Om der, ifald der kun tegnes én forsikring med én police, kun er én sum på i alt 100 mio. kr. til dækning af både entreprenøransvar og rådgiveransvar?*
- d) Om rådgiveren kan blive gjort erstatningsansvarlig hvis alle disse 100 mio. kr. allerede er brugt til entreprenørskader? I givet fald med hvilke begrænsninger?*
- e) Eller der stilles en selvstændig dækningssum til rådighed alene for rådgiveransvar på 100 mio. kr.?*

Svar: [Der er tale om én forsikring. Teksten er præciseret i aftaleudkastet udsendt med rettelsesblad af 8. september 2010.](#)

[Rådgiver skal ikke være forsikret for forhold, der normalt er dækket af entrepriseforsikringer.](#)

[Se endvidere svaret på spørgsmål 32.](#)

34 Spørgsmål:

Af sidste del af 2. afsnit fremgår endvidere:

"..Med følgende forventede dækningssummer.."

Det bedes oplyst:

- a) Hvad sker der, hvis denne "forventning" ikke opfyldes?*
- b) Kan dækningssummerne og dermed ansvaret blive større end de nævnte 100 mio. kr.?*

c) Kan dækningssummerne og dermed ansvaret blive mindre end de nævnte 100 mio. kr. ?

d) Kan selvrisiko blive større end de nævnte 500.000 kr.? I givet fald hvor meget?

e) Kan selvrisiko blive mindre end de nævnte 500.000 kr.? I givet fald hvor meget?

Svar: *Teksten er præciseret i aftaleudkastet udsendt med rettelsesblad af 8. september 2010, herunder er ordet "forventede" udgået.*

35 Spørgsmål:

Pkt. 13, 3. afsnit

a) Er den nævnte dækningssum pr. skade eller i alt?

b) Er den nævnte selvrisiko pr. skade eller i alt?

Svar: *a) Dækningssummen er pr. skade/tab*

b) Selvrisikoen er pr. skade/tab

36 Spørgsmål:

Pkt. 13, 4. afsnit

"..Hvor der bliver mulighed for at genkøbe dækningssum såfremt denne er opbrugt.."

- Samme spørgsmål som til pkt. 12, 2. afsnit bedes besvaret vedr. dette pkt.

Svar: *Se svaret på spørgsmål 32.*

37 Spørgsmål:

Pkt. 13, 5. afsnit

"..Klientens udbud af projektforsikring pågår og forsikring vil træde i kraft senest den.."

- Hvornår afsluttes dette udbud?
- Kan det bekræftes, at forsikringen vil dække uanset om den først tegnes efter rådgivningsarbejdet er påbegyndt?

Svar: *Udbud er afsluttet inden entreprisen påbegyndes.*

Forsikringen vil dække skader/tab, der ikke er kendt på det tidspunkt, forsikringen træder i kraft, hvilket vil være senest 1. marts 2011. Rådgivere, som indgår aftale og opstarter arbejde inden forsikringens ikrafttræden, skal selv etablere professionel ansvarsforsikring frem til klientens forsikring træder i kraft.

38 Spørgsmål:

Pkt. 13, 6. afsnit

"..Forsikringen dækker Rådgiverens og eventuelle underrådgiveres ydelser i forbindelse med sagen.."

- Dækker forsikringen også andre parter, jf. spm. til pkt. 13, 1. og 2. afsnit?

Svar: *Forsikringen dækker alle parter i sagen – rådgivende samt udførende.*

39 Spørgsmål:

Pkt. 13, 7. afsnit

"..Underrette rådgiveren om forhold, der kan få væsentlig indflydelse på rådgivers risiko for ikke at få fuld dækning for et formuetab"

Bestemmelsen signalerer, at rådgiveren med den af bygherren valgte forsikring står i risiko for ikke at få fuld dækning for et formuetab.

- Skal der med formuetab forstås tab, som rådgiver iht. aftalen er ansvarlig for at erstatte?
- Indebærer denne bestemmelse at rådgiver uanset bestemmelserne i pkt. 12 vil kunne pålægges et ansvar for formuetab, som ikke er forsikringsdækket?
- Hvis ja, hvilke situationer kan udløse et sådant ansvar? Og hvor stort et beløbsmæssigt ansvar kan rådgiveren pålægges uden forsikringsdækning?
- Hvad gør bygherren – ud over underretningen - for at sikre sig, at rådgiver ikke kommer i en sådan risiko?

Forsikringsbetingelser og sammenhæng mellem ansvar og forsikring forekommer endnu uafklarede på en række punkter. I værste fald stilles kontraktparterne uden forsikringsdækning til skade for alle inkl. bygherre. At skulle afgive tilbud på en så stor sag uden afklaring af forsikringsforholdene og dermed den risiko, som tjenesteyderen risikerer at løbe, når han afgiver tilbud, er - efter DANSKE ARK's opfattelse - ikke overensstemmende med kravet om et præcist og klart udbudsgrundlag. Dermed er konkurrencen - efter DANSKE ARK's opfattelse - på kant med udbudsdirektivet.

- Vil udbyder udsætte aflevering af forslag til der foreligger afklaring om forsikringsforholdene.

Svar: [Teksten er præciseret i aftaleudkastet udsendt med rettelsesblad af 8. september 2010.](#)

40 Spørgsmål:

Ad 15. Udskydelse og standsning, sidste afsnit

Totalrådgiver foretager en række dispositioner for at løse en sådan opgave.

Han påtager sig således en række udgifter i forventning om, at klienten opfylder sin del af kontrakten.

Hvis bevilling bortfalder eller opgaven ikke kan realiseres, på grund af forhold som i øvrigt skyldes klienten, er det ganske urimeligt at overvælte risikoen på rådgiver ved ikke at give totalrådgiveren en eller anden form for kompensation.

ABR 89 regulerer situationen på velafbalanceret vis, idet totalrådgiver har ret til at få dækket sine omkostninger ved standsningen m.v.

- Vil udbyder lade ovennævnte bestemmelse udgå og lade spørgsmålet regulere af ABR 89?

Svar:

[Nej, det sidste afsnit under aftaleudkastets pkt. 15 udgår ikke](#)

41 Spørgsmål:

Ad 17. Særlige bestemmelser, sidste afsnit

"..Klienten kan ansvarsfrit opsigte aftalen, hvis Klientens beslutning om at tildele aftalen til Bygherrerådgiveren annulleres af Klagenævnet for Udbud eller domstolene.."

Har man indgået en kontrakt med en totalrådgiver, som i god tro til kontraktens gyldighed, afholder udgifter med henblik på at opfylde sin kontrakt, fx ansættelse af medarbejdere, køb af software mv., er det urimeligt

at påføre denne rådgiver store forgæves afholdte udgifter som følge af en udbudsretlig krænkelse, som er begået af udbyder.

Formuleringen vælter risikoen for udbyders – eventuelle – ulovlige handling over på totalrådgiveren, som uforvarende bliver "straffet" for en krænkelse, som udbyder er årsag til.

Formuleringen er - efter Danske Ark's opfattelse – i strid med "almindelig redelig handlemåde i erhvervsforhold" og grundlæggende obligationsretlige principper og sømmer sig ikke for en offentlig myndighed. Begår man en fejl, tager man konsekvensen og vælter den ikke over andre.

- Vil udbyder lade bestemmelsen udgå af kontrakten, alternativt lade ordet "..ansvarsfrit.." udgå?

Svar:

Ordet "ansvarsfrit" udgår af teksten.